Ч. 4. Львів, середа 22. лютого 1922. Почтову належність оплачено гуртом, Рік I.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 700 М.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Швайцарії 5 фр. шв., Німеччині 75 марок, Чехословаччині 25 корон ч., Болгарії 50 левів, Румунії 50 лей, Австрії 1400 корон. Зміна адреси 50 марок польських.

ОГОЛОШЕННЯ:
Рядок дрібного друку або його місце в рубриці „Оголошення“ 40 М., в „Надісланім“, в „Оповістках“ і некрольоги 60 М. Між новинками і в редакційній части 100 М. За дрібні оголошення 12 М від слова; товстим друком подвійно. В неділі і свята 50 процент дорозче.

Виходить о годині 7. рано.

Один прим. 30 Мкп.

РЕДАКЦІЯ, АДМІНІСТРАЦІЯ й ЕКСПЕДИЦІЯ: ЛЬВІВ, РИНОК ч. 10

Львів, 21. лютого 1922.

Русифікація. Підчас своєї поїздки по Прикарпатській Україні Бенеш на запит русофільських діячів (д р Ґаґатко) розсновував свій погляд на будучину Росії. Він ствердив, що Росія находиться в пливкому стані, що вона складається тепер із 42 республик, що завтра може їх бути 60, що там відбуваються такі зміни і переміни, які не ворожать скорого усталення відносин на Сході.

Одночасно „Українська Трибуна“ приносить з Берліна цікаві відомости: Відпоручник радянської місії п. Дятлов зявився там для переговорів з деякими українськими колами. Між иншим звернувся він і до міністра закордонних справ п. Дмитра Дорошенка, пропонуючи виїзд української еміґрації на Україну для культурно-освітної праці. Також і з п. Петлюрою мають вестися переговори. Петлюра повинен визнати радянську владу, після чого буде поставлений перед революційний трибунал, засуджений, а опісля йому дадуть амнестію і зроблять військовим комісаром. Чисто як з „Тисяч і одної ночі“.

Шодо першого, п. Бенеш має повну рацію, коли говорить про пливкість відносин на Европейському Сході. Але є там один бік життя революційного Сходу, котрий не тільки не виказує ніякої пливкости, хитання, розрідження, але — навпаки — стає все більше ціпкий, самопевний і сконденсований. Це **р у с и ф і к а ц і я**, яку проводять большевики із залізною консеквенцією, особливо на Україні. Всі балачки і декрети про українізацію це така сама американська рекляма, як балачка Кароля Радка recte Собельзона про „свого рода американського фармера“ в Росії, це такий огидний шантаж опінії світа, як теза про добровільну політичну сепарацію (самоозначення „вплоть до отделенія“).

Одно є певне, а саме істнування офіціяльної назви: **У к р а ї н а** — замість: Малороссія, та ця назва не має ніякого позитивного змісту, ніякої живої суті. Вона має таке саме значіння, як нпр. істнування Поморя в Польщі, або Шкотії в Анґлії. Зміст тієї України — о скільки йде о владу — є чисто російський. Годиться піднести, що недавні вибори, зглядно призначення до В.У.Ц.В.К. свідчать, про приспішений поступ русифікації. До того Комітету не ввійшов ані один Українець по своїм національнім характері. Самі Жиди, Москалі двох-трьох Малоросів, (людців українського походження). Цікаво, що комісар народньої освіти, безсумнівний Українець горячий комуніст, що передтим все входив в склад В.У.Ц.В.К., сим разом лишився поза його межами.

Тзв. український радянський уряд не є нічим иншим, тільки тим старим, давним, випробованим ґенерал-ґубернаторством з царських часів. Ріжниця лише в назві і формі, зміст залишився той самий, але в гіршім виданню. Дехто міг би одначе закинути нам односторонність. Прецінь українська самостійність, а радше самоуправа посунена так далеко, що радянська Україна веде навіть окрему закордонну політику, заключує окремі договори, удержує окремі амбасади і посольства за границею. Це одна з найбільших містифікацій, обман, який пущено в світ російськими комуністами. Бож ті договори це ніщо инше, як московські диктати, зновуж істнування закордонних українських радянських посольств має на меті: з одного боку скріпити кадр комуністичних аґітаторів, а з другого боку позбутися з краю виднійших Українців-комуністів, щоби тим лекще проводити свою русифікаційну політику. Зрештою ті quasi — посольства являються тільки відділами, що стоять під приказами російських амбасад і мають виповняти їх волю.

Та не є нашим завданням представляти русифікацію України під політичним оглядом. Хочемо звернути увагу на культурно-освітну русифікацію.

Коли пригадаємо собі захоплення Київа червоною армією в р. 1919 і виперте військ Директорії, то з тим захопленням української столиці вяжеться кількамісячний ренесанс української культури і освіти. При владі були тоді в більшости тзв. боротьбісти. В Київі появлялися українські газети, істнували українські театри, просперували українські видавництва. Тоді здивувала всіх культурників українська опера. В державних установах гомоніла українська мова. Одним словом видно було, що Україна — абстрагуючи від соціяльної сторони життя — була українською. Та це був тільки вступ, заспів до грядучої безцеремонної русифікації. Боротьбісти дуже скоро мусіли зійти з державної арени, зглядно стопитися з К. П. Б. У., а враз з їхньою ліквідацією покінчилася й коротка доба українізації.

Від другої половини 1919 р. починається русифікація, котра в теперішньому часі доходить до свого апоґея. Як подають нам недавно прибувші з того боку очевидці, русифікація доходить до краю. Українські школи істнують тільки на папері, шкільні будинки забиті дошками (вікна і двері), щоби хтось не захотів на власну руку вдержувати українську школу. В багатьох шкільних будинках містяться совітські установи, українські видавництва перестали істнувати. Всевидат (державне видавництво), котрий захопив майно і запаси паперу та рукописи українських видавництв, звичайно випускає російські книжки, а тільки в ряди-годи, на показ — українські брошурки. По селах України розїзджають російські трупи і дають свої вистави, призвичаюючи українського селянина до „общепонятного язика“.

В установах ніде не чути української мови — хиба на глухій провінції. Зрештою прилюдно взагалі лякаються послуговуватися українською мовою - бож це „мова контрреволюції“. Між царською і большевицькою русифікацією є глибока ріжниця, бо коли перша була тільки неґативною, то друга є позитивною. Та успіхи її є якраз противні, як інтенції совітських русифікаторів. Український народ знає, що російська мова є мовою гнобителів, і тому з тим більшим завзяттям береже своєї мови.

Большевики привикли виправдуватися тим, що на Україні нема українських освітних діячів, а через те й нема кому проводити українізації Це теж большевицька маккіявельщина. А хтож свідомо нищив українську інтеліґенцію, чисто культурний елємент, нечинний політично. В деяких повітах Правобережної України залишилось нерозстріляними всього 4 – 5 учителів. Так само більшість священників - Українців впало жертвою чрезвичайки, між тим коли жаднону попови-чорностенцеви не впав волос з голови. Через те мусимо з великою резервою поставитись до думки про притягнення культурно-освітних сил з еміґрації. Чи не є це бажання довести до повної ліквідації української інтеліґенції?

Справа Східної Галичини.

Польська соймова комісія про Східну Галичину

Марево ґенуенської конференції повисло чорною хмарою над головами суверенів з варшавського сойму. Тривожить їх не вирішене досі питання державно правного становища Східної Галичини, для якого рижський договір виявився рішуче за... коротким.

На конференції, яку дня 18. ц. м. відбув польський міністер Скірмунт з представниками польської преси говорилося загально про становище Польщі супроти ґенуенської конференції, яка, по припущенням Скірмунта, має відбутися не 8. марта, але аж 1. мая ц. р.

В суботу дня 18. ц. м. відбулося засідання комісії польського сойму для закордонних справ, на якій знова вентильовано справу конференції в Ґенуї, але так, що східно-галицьке питання висунулося силою факту на перший плян. **С к і р м у н т** обстоював думку, що перш за все треба Полякам постаратися о дефінітивне полагодження східно-галицького питання великими державами, а щойно потім буде можна узятися за... управильнення відносин в краю.

Ендеки усіх відтінків, в яких імени промовляли: **С к а р б е к, С е й д а, Д у б а н о в і ч** і **Л ю т о с л а в с к і**, впевняли, що наперед треба Східну Галичину „успокоїти“ а щойно тоді зачати дискусію над реформами.

Епископ **Т е о д о р о в и ч** думає, що теперішна хвиля не надається для порушування східно-галицького питання. „Населення Східної Галичини поволи успокоюється, дякуючи енерґічним виступам влади проти аґітаторів“. Пошановання для польської влади, на його думку, росте серед українського населення Галичини з дня на день.

Д о м б с к і заявив, що неполагодження східно-галицької автономії безпосередно по заключенню рижського договору витворило теперішну непевну ситуацію так в краю як і за границею.

Л і б е р м а н твердив, що помимо зусиль польського уряду і бажань деяких держав, щоби усунути східно-галицьку справу з порядку нарад ґенуенської конференції не є виключене, що Канада, або якась друга держава порушить цю справу, а польська делеґація мусітиме заняти становище. Ліберман думає, що Польща на міжнародньому форум мусить протиставити рекримінаціям Українців певний конкретний плян опрокидуючий закиди Українців. Таким конкретним пляном видається Ліберманови — автономія.

Невичерпану дискусію над тою неприємною справою відложено до слідуючого засідання, яке має відбутися в середу.

В доповненю відомостий про засідання соймової комісії приносить львівська „**Х в і л я п о н е д з я л к о в а**“ цілий ряд подробиць, які з іще більшою плястикою унаглядHюють безвиглядність всяких дискусій над східно-галицькою справою на ґрунті польського сойму.

І так **С к і р м у н т**, закінчуючи своє експозе, зазначив, що в відношенню до Східної Галичини **м а є д а н і**, що вона буде предметом нарад ґенуенської конференції. Справа надання Галичині... культурної автономії є в курсі „бадання“. Польський уряд висловлює думку, що тепер не слід з тим виступати.

Р а т а й ствердив, що справа Східної Галичини не може бути протягана в безконечність.

С к а р б е к тішився, що тепер затихло (?) про Східну Галичину а відложення цеї справи не може Польщі зашкодити. „Пощо коаліції підсувати думку розвязання цього питання?“

С е й д а висловив бажання, щоби до квітня заграниця „проковтнула“ справу Вильна і Східної Галичини. Не лежить в інтересі

Польщі змагати до противного вирішення тої справи. Натомість треба би заасекуруватися, щоби її не вирішено в Генуї негативно для Польщі.

Дубанович звалює ую вину на польське міністерство закордонних і внутрішних справ за опрацьовуваннє ріжних проєктів автономії, які тільки денервують населення Східної Галичини. Не треба висувати цеї справи ані в соймі ані в пресі, ані укладати проєкти. Щойно тоді усе буде добре, бо населення на „кресах" хоче тільки... спокою.

Ратай, полемізуючи з виводами Дубановіча домагав ся, щоби справою Східної Галичини занятися поважно. Небезпека інтервенції з боку держав не є усунута.

Скірмунт заявив, що первісно був думки, що треба перевести конкретні закони для заспокоєння потреб Українців та що Галичині треба дати автономічний статут. Виявилося одначе, що з внутрішних причин є це трудне до переведення, супроти розбіжних думок і поглядів.

Перль остерігав, що коли Польща не дасть Галичині політичної автономії, то зробить це коаліція.

Де Гонет домагається від уряду, щоби він мав на поготівлю статут для Східної Галичини, бо краще є дати власний статут, аніж дістати його з чужих рук.

Всеж таки найгумористичнішою з усіх була заява нещасного біскупа Теодоровича, який не маючи власної думки, покликується на опінію якогось неграмотного війта, який радив Теодоровичеви виарештувати усіх Українців, а тоді буде спокій на селах і легко прийде до порозуміння з Українцями...

В такому більш менш жанрі велася східно-галицька дискусія представників польської політичної думки в обличчю генуенської конференції.

Представники львівської дефензиви і „зміна курсу".

До Варшави зїхали представники львівської дефензиви, щоби скласти звідомлення про стан національних справ у Східній Галичині і, як говорять, одержати цілий ряд директив для дальшої „праці". Тут і там говориться з того приводу про „зміну курсу" супроти „інородців" замешкуючих східну Галичину.

Чого потреба галицьким воєводам?

„Гонец Краковскі" обговорюючи пертрактації польського уряду з директором львівської поліції Райнлендером додумався до того, що „помилковим є заперечуваннє факту, що українська справа в Східній Галичині не істнує, як думає п. Грабовскі. Вона істнує і тому треба вимагати від львівського воєводи не тільки великих спосібностий, енергії і адміністративної рішучости — але і політичного такту і політичної орієнтації. А така діяльність н. Грабовского, який у внутрішній практиці не доцінює важних національних питань — не є обявом ані політичних спосібностий ані політичного такту".

Велика Україна.

Запросини до Кяносси.

„Українська Трибуна" доносить: З Берліна повідомляють, що там неподавно приїзджав відпоручник радянської місії п. Дятлов (Конжечка) для переговорів з деякими українськими кругами, між инщими з редактором „Українського Слова" п. Дм. Дорошенком про відїзд на Україну української еміграції для культурно-освітної праці. Що до Петлюри, то з ним мають більшевики також вести переговори на визнання ним радянської влади. Умови такі: Петлюра повинен визнати радянську владу. Його мають віддати під суд Ревтрибуналу, присудити, а потім дати амнестію і призначити військовим комісарем.

Як тепер у Києві?

В останнім числі „Руль", що виходить в Берліні, читаємо статтю принагідного кореспондента в Києва. Місто поволи відживає. Отвираються склепи, реставрації, готелі, починають ходити трамваї. Найбільше докучає населенню мороз, бо в місті страшний брак дров а вугля зовсім не має. Ціни в склепах з поживою і мануфактурою горендальні. (Подано в 2. ч. Г В.) Матерія на убрання коштує 4 міліони сов. рублів, кравець бере за вшиття 2 міліони Починається оживляти біржа. В січни за 1 німецьку марку платили: 3000, 1 доляр: 350.000, англійський фунт: 1 300.000, царський рубель: 1000, польська марка: 250, 1 франк: 50 000 совіт. рублів. Фляшка вина коштує 2 міліони, котлет 100.000, є й шампан до 5 міл., склянка чаю 3000. Страшно поширена проституція, рекрутуючася головно з колишних заможних родин, що тепер примирають з голоду.

В Київ наїхало багато чужинців, як Французів і Американців, головно купців і торговельних агентів. Вони під охороною поліції займають окремі готелі.

В місті грає опера, російський, український та жидівський театр. Місця платні.

Поїзди між Київом а Петроградом та Одесою ходять правильно, тільки надто переповнені. Проїзд з Київа до Одесси коштує 350.000 рублів (1200 мп.) В місті ни порядку дневнім грабежі і розбої. Та більше дається людям в знаки голод і пошесть тифу.

Преса виходить лиш російська, українська і трохи жидівської. Заграничних газет не вільно читати; за це строго карають.

Село — пише кореспондент — почувається не зле. Майже не признає більшевиків, живе собі своїм Богом. Жде весни і надіється на щось нового...

Перед конференцією в Генуї.

Становище французького уряду.

„Тамп" доносить: Французький уряд бажаючи як найповажнійшого підготовлення генуенської конференції ствердив, що праці французьких експертів вимагатимуть певно около 3-ох тижнів часу, супроти чого закомунікував всім великодержавам, що на його думку скликання конференції на день 8. марта неможливе, просячи одночасно італійський уряд, щоби зайнявся відложенням конференції.

Становище Совітів

Раковський заявив, що становище совітів в Генуї буде залежати від становища, яке займуть західні держави відносно радянських републик Росія потребує капіталістичних держав, але і антанта потребує Росії. Без української руди польсько-французький промисл на Гор. Шлеську не може істнувати.

Німецькі часописи нотують також заяву Карахана. Він сказав, що коли на генуенській конференції антанта зажадає плачення царських довгів то совіти будуть домагатися додержання антантою усіх договорів заключених з царською Росією, м. и. льондонського договору.

Передвступна конференція

Як доносять з Льондону, французький амбасадор в Льондоні одержав відповідь англійського уряду в справі пропозиції Франції, щоби на конференцію знатоків антантських держав, яка має відбутися перед конференцією в Генуї, запрошено також Польщу і малу антанту. На участь цих держав в конференції англійський уряд **не згодився** з цих мотивів, що усталення програми генуенської конференції належить виключно до тих держав, що зорганізували цю конференцію. Тому що конференція в Генуї не є зїздом союзних держав, тільки міжнародним зїздом, не можна запрошувати одні держави з поминенням других, бо це булоб для них обидою.

З Льондону доносять: В добре поінформованих колах заявляють, що англійський уряд бажав би собі, щоби конфенція знатоків розпочалася 22. ц. м. Вважають, що в тім реченци можуть певно прибути до Льондону представники Італії, Бельгії і Японії. З другого боку беруть під розвагу, що представники малої антанти моглиб бути вибрані з поміж членів льондонських посольств цих держав.

Натомість остання „Газета Вечорна" пише, що англійський уряд згодився на участь малої антанти і Польщі на передвступну конференцію, яка має приготовити технічну сторону конференції. Передвступна конференція по тим інформаціям

ИОГАН ГОТЛІВ ФІХТЕ.

4)

Промови до німецького народу.

Переклав **М. ЄВШАН.**

ПЕРША ПРОМОВА.

Пригадка і перегляд цілости.

(Продовження).

Ніяка нація, що втратила свою незалежність, не може піднятися з того становища звичайними і досі уживаними засобами. Коли її оборона була безуспішною тоді, коли вона була ще в посіданню всіх своїх сил, то що вона може вдіяти тепер, коли вже лишилися останки тої сили? Що передтим могло принести поміч, коли би правительство сильною рукою було коротко вхопило за важки, того тепер не можна вже ужити, коли поводи вже лише позірно лишилися в його руці, а саму його руку тримає чужа рука і кермує нею по свойому. На саму себе така нація не може рахувати; а ще менше може вона рахувати на побідника. Той мусів би бути таким самим нерозумним, таким самим нерішучим трусом, яким недавно була та нація, колиб він випустив з рук здобуті користи і не використовував їх всякими можливими способами. А колиб він вже з часом дійсно став таким нерозумним та трусливим, то мусів би вправді так само згинути, як ми, але не на нашу користь; він припав би як добича новому побідникови, а ми стали би само собою врозумілим, мало значним додатком до тої добичі. Мала би бути для такої упавшої нації прецінь якась можливість ратунку, то се мусіло би статися при помочі цілком нового, досі ще ніколи не уживаного засобу, при помочі створення цілком нового порядку річей. Погляньмо отже, що се за причина була в дотеперішнім порядку річей, чому той порядок мусів остаточно таки розпастися, аби ми в противенстві тої причини упадку могли знайти нове звено, що мусить бути вплетене в часі, щоби при його помочі упавша нація могла встати до нового життя.

Досліджуючи ту причину, ми знайдемо, що у всіх дотеперішніх устроях інтерес до цілости був звязаний з інтересом кождого з окрема до себе самого такими звязками, які розірвалися якось так, що властиво пропав всякий інтерес до цілости — звязками страху та надії, яку одиниця черпала для своїх справ з двлі цілости, в будучім і теперішнім часі. Перевага лише змислово обраховуючого розуму стала тою силою, яка розірвала всякий звязок будучого життя з теперішнім при помочі релігії, а разом з тим зробила другі доповнюючі та заступаючі засоби морального спосбу думання, отже любов слави і народню честь, зманчивими образами; а слабість правительства стала причиною, що пропав всякий страх за свої справи у одиниці і її заховання супроти цілости, навіть супроти теперішнього життя, її занедбання обовязків обходилося без кари, і так само та слабість знищила всяку надію, вдоволяючи її дуже часто без огляду на заслуги для цілости, після зовсім инших правил та мотивів. Отсе були ті звязки, які цілковито порвавшися і спровадили розклад звичайної істоти.

На всякий випадок побідник може тепер запопадливо пікловатися коло того, що лише він може, отже знов звязувати і скріплювати останню часть сполучаючого звена, страх та надію на теперішнє життя; тим він лише собі помагає, він привязує до того відновленого звена передовсім свої справи, наші одначе лише о стільки, о скільки удержання наше, як засіб до його цілі, стало й його справою. Для так упавшої нації втратили страх і надія від тепер всяке значіння, бо їх керма випала зовсім з її рук, і вона сама вправді боїться та надіється, але перед нею не має від тепер ніхто страху, ані ніхто не сподіється від неї нічого; і їй не остається нічого иншого, як шукати поза страхом і надією за якимсь сполучуючим засобом, аби загальні справи звязати з інтересом одиниці для самої себе.

Поза змисловим відчуттям страху і надії, і найблизче до нього, лежить духовий нахил моральної згоди або осуду, і вищий афект уподобання або неподобання нашого чи чужого положення. Так як для ока, що призвичаєне до ладу та чистоти, пляма або вид безладно поперекиданих предметів мучить і застрашує, хоч тіло безпосередньо не відчуває ніякого болю, коли тимчасом той, що привик до бруду та неладу, чується зовсім добре: так само внутрішнє, духове око людини може бути так призвичаєне та уложене, що сам вид поплутаного та безладного, негідного та безчесного істнування людини та її рідного племени його дуже болить, без огляду на те, чи се будуть в ньому почуття фізичного страху і надії, чи ні, і що той біль, знов незалежно від фізичного страху та надії, так довго власникови такого ока не дає спокою, поки він, по змозі своїх сил те нестерпиме для нього положення не усунув і не спровадив на його місце друге, яке йому може подобатися

(Продовження буде).

малаб розпочатися 28. ц. м. в Льондоні.

Туреччина недопущена на конференцію в Ґенуї.

Часописи доносять, що антанта відкинула просьбу Туреччини, щоби допущено її до участи в ґенуенській конференції мотивуючи тим, що Туреччина не вважається вже европейською державою.

Поголоска про відложення конференції.

Англійські часописи нотують поголоску, що ґенуенська конференція відложена до половини квітня. Урядове потвердження цієї поголоски ще не наспіло.

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередну свою адресу.

Поражка Франції у Вашінґтоні.

Уся французька преса займається під цю пору поражкою французької дипльоматії на останній конфенниції у Вашінґтоні. На цю конференцію їхали представники Франції з великими надіями. Вони мали відіграти у Вашінґтоні важну ролю безінтересовного посередника поміж Англією, Зєдиненими Державами і Японією в їх ривалізації на Далекому Сході. Сьогодняж можна сказати, що ця роля їм вповні не вдалася. Французькі пляни спаралїжувала незвичайно зручна політика Англії, яка потрафила зєднати собі в першій мірі американську опінію і звернути її проти Франції. Англійські дипльомати використали похибки представників Франції, котрі домагалися непотрібно полишення збройного поготівля на суші, хоча проти цього ніхто направду не виступав, і висунули другі домагання, аби Франції полишено 360 тисяч тон лінійних кораблів. При цім домаганию французькі дипльомати також не видержали і спустили на 170 тисяч тон. Ця обставина очевидно не поправила зовсім вражіння, а противно обнижила значно повагу французької дипльоматії. Що більше: дала противній стороні оружя в руку і нову ілюстрацію „французького мілітаризму“. Використав це вповні Бальфур і перевів проти інтенції Франції усі свої пляни.

Англія осягнула в першій мірі моральне відокремлення Франції, якій закинено мілітаризм і вину за економічний занепад Европи та застій у світовій торговлі. Кромі цього осягнула вона т. зв. „трактат пацифіку“, себто договір, що забезпечує status quo і заборонює укріпляти „дражливі пункти“. Цей договір має у світовій політиці величезне значіння, бо він злагодив цілковито остру ривалізацію поміж Англією, Америкою і Японією, яка в останніх часах почала грозити ріжними небажпними комплікаціями на Далекім Сході. Вкінці Англія перевела обмеження зброєння на морі з тим, що англійська і американська воєнні фльоти мають мати по 525 тисяч тон. Це рішення є також для Англії великим успіхом, бо воно, з огляду на кращий стан англійської маринарки, забезпечує перевагу Англії на морі.

В звязку з духом постанов вашінґтонської конференції є також недавня ухвала Конґресу Зєдинених Держав, що воєнні довги, затягнені в Зєдинених Державах, мусять бути звернені до 25 літ. Ця ухвала звертається цілим своїм вістрєм також проти Франції, головного довжника Америки. Вона має першорядне політичне значіння, бо має „заохотити“ Францію до розоруження. „Temps“, орган що стоїть близько французького міністерства для заграничних справ, твердить навіть, що Зєдинені Держави скористають з нагоди, аби вплинути на політику Франції. В тім випадку Англії і Зєдиненим Державам ходить очевидно в першій мірі о відбудову політичної і господарської сили Німеччини, до чого Франція за ніяку ціну не хоче допустити. Одначе чи це їй вдасться, можна сумніватись.

Успіх Бальфура у Вашінґтоні.

„Н. Фр. Пресее“ в телеґрамі з Льондону доносить: Коаліційний уряд влаштував сьогодня (16. ц. м.) в честь Бальфура велике приняття на 400 накрить, на якому президував Льойд Джордж. В своїй промові зясував Льойд Джордж, як дуже Англія вдячна є Бальфурови за незвичайну зручність, з якою він заступав у Вашінґтоні англійські інтереси. Йому вдалося причинитись до найважнійших вирішень, метою яких є дати людям мир і щастя. Західний горизонт є вже без хмар, і хоча на Сході грозять ще важкі хмари, то одначе він надіється, що й ці в дуже короткім часі розійдуться. Льойд Джордж прочитав відручне письмо, яке передав президент Гардінґ через державного секретаря Юса. В тім письмі висказує президент бажання, щоби також подякувати Бальфурови за його неоцінену поміч і успішну співпрацю, яка у великій мірі причинилася до успіху конференції.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. км. 40.000.

Страшна доля полонених.

З царства „кільчастого дроту“ від трьох літ не втихає голос розпуки. Запроторені в табори полонених в Буґшопах, Пикуличах, Вадовичах, Домбю, Стшалковій, а вкінці в ославленій Тухолі, стрільці і старшини, три довгі літа, пекольні проживали муки. Десяткували їх морози, голод і грізний тиф. А в тім самім часі родини їх мерзли з голоду, позбавлені своїх живителів. Одиноке виправдання польських властий для істнования такого стану, це голословні заяви чинників влади, що цього вимагають „мілітарні операції і політичні згляди“.

Аж гроза поширення тифу на всі полоси, заняті польською владою, склонила польський уряд до повільного опорожнювання таборів. Полонених урльоповано, а табори знощено. З часом змінились і відносини і зараз нема вже бесіди про якісь мілітарні або політичні згляди. Здавялосьби, що нарешті вже вповні зникнути повинні кільчасті дроти таборних заведень!

Одначе так не є! До нині кругло 30 старшин У.Г.А. благає визволення від терпінь в Тухолі, і кількасот Галичан стрільців як У.Г.А. так і армії Петлюри, інтернованих в Стшалковій, Щепюрні і Каліши. Дарма, що розпорядки польського Міністерства військових справ дозваляють віддати їм всім свободу, дарма, що їх товариші недолі, давно вже опинились на волі, — тим решткам якась лиха доля не позваляє вийти з пекла їх довгих терпінь. Чому стрічає їх ця судьба, — ніхто не зуміє пояснити. Вина на них не тяжить ніяка, щоби їх спеціяльно карати. Не можемо також найти ніякого інтересу польської влади у їх муках.

Тому питаємося покликаних чинників, — а зокрема і польське Міністерство закордонних справ, в якого компетенції лежить полагодження цеї справи, — чим вони сьогодня виправдають терпіння цеї рештки полонених, — чи можуть вони заслонюватися несвідомістю страшного положення в таборах, — чи думають вони, що ті останки українських полонених мають осягнути свободу аж з рук благодійної смерти. *А. М.*

Новітній Ефіяльт.

Коли маленька Греція обороняла горсткою героїв в Термопілях свою незалежність перед перською навалою, зрадник Ефіяльт вказав Персам гірську стежку, котрою можна було обійти Греків позаду. Тим-то й до нині народніх зрадників зоветься на вічну памятку „ефіяльтами“.

На жаль і український нарід діждався свого „ефіяльта“ в особі відомого вже ширшим кругам суспільности д-ра Е в ґ е н а Б а р в і н с ь к о г о. Бо коли на сторожі українських Термопілів стоїть виделеґована українським народом політична еміґрація, то сей український ефіяльт вказує прямо стежку, котрою можна обійти сі українські Термопілі.

За своє ренеґатство діждався він уже найтяжшої кари, яка тільки може стрінути члена якоїсь родини: його родина по батькови рішила, що в будучині ні один член сеї родини не сміє носити імени „Евген“, яко імени відступника, а обидві його родини по батькови й по матері виреклися його яко відступника устами рідного брата його матери, бл. п. д-ра Е в г е н а О л е с н и ц ь к о г о.

В його споминах п. з. „Тернопіль — один з центрів українського руху в Галичині в другій половині XIX. стол.“ (*Ш л я х и*, Рік IV., 1917 ст. 638) читаємо про членів родини Барвінських (Григорія, Олександра, Осипа, Володимира, Івана й Іполита), що вони були кождий в своїм крузі людьми видатними і характерними. Одним, що під тим оглядом становить прикрий і постидний виїмок — є д-р Евген Барвінський, бувший урядник університетської бібліотеки у Львові, а тепер директор архіва намісництва, який за молодечих літ був горячим Українцем

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

Кнут Гамсун.

У літературній критиці істнує погляд, що небезпешно зясовувати творчість сучасного письменника перед його смертю і коли твори його є нашою улюбленою лєктурою. Необхідність для „вірного критичного осуду“ т. зн. історичної перспективи, на яку чекають історики літератури, кінчиться здебільша тим, що письменникови не помагають навіть патетичні апольоґії; він гратить читачів. В літературі панує ще инша смерть, страшнійша для письменника: смерть від надміру читачів, але вона належить не до критики, а до статистики. Така література, такий письменник і такі читачі не цікавляться проблємами критики.

Кнут Гансун не сказав ще свого останнього слова. Його талант виявився в останніх роках у напрямку, який може свідчити про те, що він не висловив себе вповні в цьому терпкому індивідуалізмі, за який ми почали любити його давно як друга наших молодечих бунтів. А зрештою: з нагоди Гансунівських книжок стільки критиків зясувало свій ідеал письменства, що Гамсун перестав вже бути тим, що каже сам про себе в своїх творах; ми, його звеличники, докинули до нього чимало дечого, за чим даремно шукали у великих повістярів XIX віку. Так зустрічає кожне нове покоління кожнього нового великого письменника. Наше захоплення Гамсуном зростало при почуванню, що нам байдуже було: чи Гамсун стане представником нової письменської школи і чи саме так треба писати романи. Нам припало до вподоби те, що Гамсун нехтував свідомо питанням: чи його романи відповідають якимнебудь домаганням істнуючої літературної техніки, читачів та критиків. Література має чимало жіночих примх: автори, які найбільше думають про осуд читачів та критиків, найменше цікавлять літературну критику. Одною з таких примх було призначення Гамсунови нагороди Нобля. Така нагорода приносить більше чести Нобелівській комісії, ніж нагородженому авторови. Лекше найґеніяльнійшому письменникови одержати премію від державної Академії, ніж найрозумнійшим членам Академії найти заслуженого кандидата на нагороду.

Факт нагородження Гамсуна Нобелівською премією прокидає не менше каламутні рефлєксії у тих, які його знають давно, ніж у тих, які чують про нього вперве. Гамсун належав до тих письменників, які на весь протяг свого життя відкинули би з обуренням саму думку про таку офіціяльну честь. Ще недавно тому — здається у свої 50-літні роковини — він заховався перед земляками, які приготовили йому ювилейне свято. Колись, коли його німецький видавець Лянґен звернувся до нього з проханням переслати свій житєпис для катальоґу його видавництв, Гамсун подав лише свій рік уродження, відповідаючи іронічно, що між цим роком і нинішнім днем є ціла низка дурощів, які робить кожний, а найважливійші події його життя, це заголовки його творів і факт, що він не може поки що подати йому дня своєї смерти. Чи щось у цьому роді. А може це ми самі видумали. Може память про такі книгарські дотепи витворила згодом довкола постаті Гамсуна щось в роді леґенди і вона робить нам нині такі самі несподіванки, як живий Гамсун, що стає нараз poeta laureatus?

З нагоди такого премійованого свята французька та анґлійська преса помістила про Гамсуна замітки, які доказують ще раз, що письменник може мати славу і міліони читачів в одній половині Европи і бути зовсім невідомим у другій її половині. Скількість добірних читачів, яких здобували собі щорічно твори Гамсуна в самих німецьких та російських перекладах могла мабуть рівнятись числу, до якого доходив сезоновий легкий французький роман або англійська сензаційно-сентиментальна повість.

Житєпис Гамсуна є багатий у пригоди та бурлацькі переживання змальованих ним зайдиголов. Його вдача непосидюха, спрагненого постійної зміни краєвидів і людських облич, не надається до ролі національного поета. Різкий контраст його індивідуальности — мраморний Ібсен був кращим кандидатом на Нобелівську премію.

Ґеніяльний Станіслав Бжозовскі перший доглянув проблєму індивідуальности поза приваблевим письменницьким мистецтвом Кнута Гамсуна. Він перший звернув увагу, що містифікаторські монольоґи Наґля в „Містеріях“ висловлюють у брутальній формі те, що є притаєне в мережці Гамсунівського стилю. Такі прізвища як Ібсен, Толстой або Ґлєдстон є для Гамсуна нагодою до протесту проти якихнебудь ідей, що можуть стати ґрунтом для усуспільненої моралі. Англійська критика при нагоді цьогорічних Нобелівських премій згадала покривдженого Шова. Коли мені довелось бачити пєси Шова перед англійською публикою і чути самого Шова на святі в честь Толстого, стар

та ще й на університеті признавався до Українців і писав навіть історичні праці для „Наукового тов. ім. Шевченка", та опісля перекинувся зовсім на Поляка, вбирався на польських народових обходах в контуш, а — оженившися з Полькою — завів чисто польський дім, став виховувати діти по польськи, а вкінці в послідних часах одинокого свого сина, охрещеного ще на гр. кат. обряд, перевів на латинство і сим остентаційно зірвав зі своєю вірою і народністю. Є він сином о. Івана Барвінського, брата Олександра, і на жаль Юлії з Олесницьких, моєї рідної сестри." Обоє вони були люде дуже характерні і до своєї народности та віри дуже привязані, та діждалися сина відступника, який сором покрив обі наші родини, що досі видавали з поміж себе самих характерних і свідомих людей, а не мали ще поміж собою ніколи перевертня. Тому обі родини Барвінських і Олесницьких відчувають нині живо ту нечесть, яку їм наніс апостат Евген Барвінський і мають для нього лише чувство найтяжшої і найскрайнійшої погорди".

Не забув бл. п. д р Евген Олесницький недовго перед смертю віднестися з погордою для відступника й у своїм завіщанню з дати Відень, 19. вересня 1917 р. (Вперед! 1918, ч. 21.): „Ніяким способом і при ніякій комбінації не може прийти до наслідства по мені син моєї сестри д-р Евген Барвінський ані ніхто з його наслідників. Постановляю се тому, бо він, вирікшись своєї віри і народности, стався тим лише погорди достойним і не заслугує на ніякі згляди. Зовсім безоглядно також мають поступити з ним мої наслідники при зненесенню співвласности реальности при вул. Зиблікевича 44".

Найновійші ефіяльтівські виступи д-ра Евгена Барвінського в „Gazet-і Wieczorn-ій" приневолили представників родини Барвінських до оголошення прилюдної заяви, що він від давна виключений з круга тої родини („Вперед" 1922, ч. 23; „Український Голос" 1922, ч. 7).

Попович по батькови й дідови, покінчивши в Станиславові V. клясу гімн., перейшов в 1888 р. до української гімназії у Львові, де й зложив іспит зрілости. На університеті брав живу участь в університетськім життю яко член „Академічного Братства" а потім „Ватри", працював на полі української історії під рукою проф. М. Грушевського та випечатав в „Записках Наук. Тов. ім. Шевченка" дві більші розвідки, „Причинки до історії заносин цісаря Рудольфа II. і папи Климентія VIII. з козаками в р. 1593—1594" (1896 р.) та „Набіг козаків на Очаків 1545 р." (1897 р). Ще в 1899 р. написав після польського в українській мові оповідання п. з. „Отець Никола" (під псевдонімом „Подолянин" в „Видавництві людовім" Р. XVIII, кн. 8). вкінці обширнійшу книжочку „Тарас Шевченко, єго житє і твори" (Видавн. людове". Р. XX, кн. 6—8, Львів 1901; те саме в Р. XXII. яко кн. 8—9 з датою Львів 1901, на окладинці 1903).

Се була його „лебедина пісня", заспівана в українській мові. З сеї пори зриває з українською народністю, в 1915 р. „перехрещує" одинокого сина Евгена Івана (2 ім.) в латинство, хоч сам поки що не зриває з вірою свого батька й діда. Приходить памятний день 1. листопада 1918 р. Мабуть зі страху являється на вулицях міста з синьо-жовтою відзнакою (є на се свідки) й іде в „Народний Дім", де урядує „Українська Національна Рада", щоби дістати „перепустку". Один з присутних питає його зі здивованням, чого він тут шукає. „Я тепер по н а ш і й стороні, відповідає відступник, на що одержує чемну відповідь: „А по якій стороні ви д о с і були? Ідіть же там тепер, де були досі".

Попівна Маруся Богуславка, що то, як співає народня українська дума, „потурчилась, побусурменилась, для роскоші турецької, для лакомства нещастного", не забуває мимо сього про своїх земляків і випускає з турецької тюрми бідних невольників. Не так відступник-недоляшок д-р Евген Барвінський. Він зараз після овлади Львова Поляками на засіданню „Grona Konserwatorów" нападає мокрим рядном на „гайдамацьку культуру" (за що дістає добру відповідь від українських членів „Grona"), віддає синаодинака в польські легіони яко „obrońcę Ojczyzny", а сам остентаційно зміняє обряд, переходить на латинство.

Історична Немезіс не спить! В книжці, що описує кроваві падолистові дні п. з. „Ruski miesiąc 1/XI—22/XI 1918", котрої автором Ян Гелля, занотована (на ст. 98) страшна подія: „Kula ukraińska wpadła też do mieszkania radcy nam. (sic?!) d-ra Barwińskiego, zabijając jego 78 letnią matkę w chwili, gdy weszła do frontowego pokoju i zapaliła świecę. Patrol ukraińska myślała widocznie, że to sygnał optyczny dla legionistów. Tragedyę powiększa w tym wypadku okoliczność, że zmarła była z rodu Rusinką, córką księdza ruskiego i siostrą znanego posła Oleśnickiego." Забув автор додати, що була матірю ренегата, котрий безсоромно умістив на її нагробнім хресті напись: „Zginęła od kuli ukraińskiej".

Нинішний відступник — ефіяльт д-р Евген Барвінський, що позабув народню приповідку: „Не плюй в колодязь, може колись прийдеться води з нього напиться", для української суспільности перестав жити!

Але жиє в памяти сей з перед двайцяти літ, що то писав про Шевченка (ст. 135): „Проповідував він ідею патріотизму, се є любов вітчини — дальше ідею свободи і любови всіх — вкінці ще одну не менше важну — ідею просвіти. Просвіта і наука, се після Т. Шевченка апостоли, з якими йде спасення і будучність України". І сей д-р Евген Барвінський з перед двайцяти літ плює в лице новітньом Ефіяльтови д-рови Евгенови Барвінському словами (ibidem ст. 136) „Властива мудрість опирається тілько на правдивій науці і хоронить від зарозумілости. Вона вчить, що треба віддати честь чужому, а також передовсім шанувати своє рідне.

Учітеся, брати мої!
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь, —
Свого не цурайтесь."

Але й той д-р Евген Барвінський з перед двайцяти літ повинен був докінчити Шевченкові слова в науку новітному Ефіяльтови:

„Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Чужі люде цураються,
В хату не пускають,
Свої діти, — як чужії,
І немає злому
На всій землі безконешній
Веселого дому".

РІЖНІ ВІСТИ.

Кардинал Ґаспарі уступає?

Польські часописи поширюють поголоску, що кардинал Гаспарі, державний секретар Ватикану, уступає наслідком „лихого стану здоровля". Його наслідником має стати париський нунцій кардинал Черетті.

Воєнні приготовання Греції.

Паризькі дневники приносять звістку, що Греція одержала від Англії значну позичку і воєнний матеріял і приготовляє на весну нову офензиву в Анатолії.

Розоруження Англії.

Англійський уряд має по пляну Ґольдеса обмежити маринарку до 35.000 осіб, що зменшить буджет маринарки з 80 на 60 мілїонів фунтів штерлінгів. Сухопутну армію зменшується на 50.000. Ця редукція зменшить видатки на 20 мілїонів фунтів штерлінгів і 5 мілїонів на воздушній фльоті. Загальна сума знижки військових буджетів виносить в Англії 75 мілїонів фунтів штерлінгів. (ПАТ.)

Новий литовський кабінет.

Як доносять з Ковна, президентом нового литовського кабінету став інж. Ґальванаускас, міністром для закордонних справ проф. Юрґуан.

Совітський представник в Австрії.

„Русспресс" оголошує, що народний комісар для торговлі назначив Деревенского совітським представником в Австрії.

Буджет Німеччини.

До німецького парляменту внесено проєкт державного буджету на 1922 р. Загальні цифри буджету виказують дефіцит в сумі 183,7 міліярдів марок, з чого 171,03 міліярдів припадає на репараційні виплати. Для покриття дефіциту провадиться примусова позичка, яка дасть 1 міліярд золотом, або 45—50 міліярдів паперових марок.

Важнійші державні доходи (в міліярдах): подохідний податок 20, податок на оборот 15, мито 15, податок на акц. підприємства 2. Серед податків на річи споживання самим значним являється податок на вуголь в сумі 10,15 міліярда.

Ґобелени останутся в Австрії.

„Н. Фр. Прессе" довідується з компетентного жерела, що англійський уряд відкинув предложення австрійського уряду в справі продажі дорогоцінних гобелінів за покриття грошевих зобовязань Австрії і заявився за тим, щоби ці гобеліни полишено в Австрії. Згаданий часопис витає радо це рішення.

Ліґа Прав Людини для Анатоля Франса.

Ліґа прав людини видала в честь Анатоля Франса бенкет, в часі якого Анатоль Франс виголосив промову, виступаючи горячо за за-

---

враження, що зринало давно над сторінками Гамсуна прибрало нараз форму ясного порівнання. Шов має безумовно більше ідей, ніж Гамсун, настільки більше, що аж за багато на письменника. Письменник не повинен ніколи мати більше ідей, ніж знає фактів та людей, про яких може оповісти цікаву історію. Обсяг ідей і широчінь змальованих постатей є могутнійші у Толстого, Ібсена, а може навіть Шова, ніж у Гамсуна, а проте Гамсун не має перед своїми очима загалу, який гіпнотизує письменника. Він не є навіть таким великим революціонером, як вони, а проте їх поважні особи нагадують інколи супроти Гамсуна портрет Глєдстона в National Gallery добросердного дідуся з руками складеними на животику.

Індивідуалізм Гамсуна не вдоволяється протестом проти пануючих суспільних ідей або проголошуванням потреби індивідуалізму. Скандинавський письменник мав за собою дуже поважну традицію, коли діло йде про революційність ідей. Одна з найкраще здисциплінованих суспільностей в Европі видала письменника, який гидував корисністю письменської праці для суспільности. „Редактор Лінге" або „Нова Земля" є доказами, що навіть гризка критика „ідеальних належитостей", осміюваних Ібсеном, томила та путала його уяву, — уяву непоправного мрійника. Втома Гамсуна не була ностальгією пороматичного декадентизму, якого висловом були такі переломові для скандинавських літератур твори, як Стріндберга „Червона кімната" або Гарборга „Втомлені душі". Такі „вороги народу", як Ібсен, і такі його други, як Бєрсон, мусіли видаватися Гамсунови революціонерами з деякими парохіяльними пересудами по такім протесті, як „Богема Християнії" Ганса Єґера. Коли згадати нині оцю молодечу апольоґію вільного кохання поруч „Что дѣлать" Чернишевського — твору такого самого подиху і такої самої боротьби суспільника з артистом, — то нема сумніву, що навпростецькі ідеї Єґера в роді наївних аргументів про дівочу білячку мали в собі більше сили, ніж мудрації Чернишевського про форму вільного подружа. Пшибишевскі або Арцибашев, Ведекінд або Сологуб могли під прапором полового питання мати величезний успіх поруч проповідей апостола з Ясної Поляни на тему тілесної непорочности, одначе при всіх густих колірах порнографії та анархізму їх тон не мав вже тої безпосередности, що у Ганса Єґера.

Біольоґізм Гамсуна полишається в тих межах, в яких повинен полишатися у письменника, що не хоче звязувати „крику життя" з ніякою суспільною теорією. Найбільше привабливий його герой — Глянечимось в роді цивілізованого Кіплінґівського Мавглі, який є для нас саме тому таким людським, позаяк так мало думає і так мало каже про людей. Вайнінгер не даром витав „Пана" як один з архитворів европейської літератури. Мало є творів, у яких так невибачливо була би змальована ідиля, що межує з трагедією. В „Пані" гине все: перший неуговканий звір, з яким зустрічається в лісі герой — кохання; його любка; його найблизчий друг — собака; він сам; а зрештою... здається, що сліпа жорстокість природи не може найти примирення в солодшій гармонії. Любов Гамсуна до природи є такою дужою любовю самотности, що важко було би підтягнути її під якунебудь форму пантеїзму: на її дні ми найшли би лише одного правдивого бога — горде своєю доцільністю „я". Ось чому в творах Гамсуна факти, події, сіть добре обдуманої інтриги не займає великого місця. Він в силі написати цілу книжку про казку зимового лісу як про велику пригоду і, слухаючи його розмов з мишею або деревиною, ми не є більше втомлені, ніж він сам. Він бував у бувальцях і зазнав скруту та чар мандрів як вислюга, то під осінними зорями, то голотіч, то захистно як чура, що втратив свою царівну і своє становище та не втратив звичок царської поведінки.

Те, що робить Гамсуна ворожбитсько-приваблюючим і влізливо-дратуючим, те, що ділить його читачів з першої сторінки на два великі табори: на тих, що кажуть про нього з оприском і на тих, що кажуть про нього з захопленням, є тайною його нервів, доведених до такої гостроти, що, здається, його стиль не є нічим иншим, як сейсмографічно вловленим кождочасним їх станом у процесі самої аналізи. Гамсуна не можна назвати великим обсерватором або навіть ужити що до нього означення Ґотіє „цей, для якого істнує зовнішний світ". Коли поглянете на його портрет з його підписом, будете мати те саме безпосереднє вражіння, що при читанню його книжок: пронизувато-сталевий погляд є зупиненим в увазі зором, який перехопило заслухане в собі чуття; його підпис немов би був зроблений рапіром.

(Докінчення буде).

гальним миром, за солідарною співпрацею народів в ділі відбудови Европи і за зменшенням збросіпь. Він підкреслив також, що Франція мусить змагати до одержання належних їй гарантій, бо цього вимагає справедливість.

Чолобитня дипльоматичного тіла в Ватикані.

З Риму доносять: Члени дипльоматичного тіла при Ватикані вручили папі свої засвідчуючі письма. Еспанський посол, декан дипльоматичного тіла виголосив промову, в якій висказав радість цілого світа з приводу вибору папи і славив його великі чесноти. Папа подякував і зазначив, що він сам в своїм часі був деканом дипльоматичного тіла, тому приймає з особлившим довірям чолобитню дипльоматів та їх бажання в справі великого діла мира. (ПАТ.)

ТЕЛЄҐРАМИ.

За відложення ґенуенської конференції.

Льондон. (ПАТ.) Авас. Часописи зазначують, що відложення ґенуенської конференції є конечне з огляду на кабінетову крізу в Італії. „Дейли Експрес" зазначує, що цієї самої думки є й урядові італійські круги, котрі вважають, що не менче конечним відложення нарад знатоків.

Анґлійські делеґати на ґенуенську конференцію.

Рим. (ПАТ.) Радіо. Анґлійське правительство подало до відома італійському правительству спис анґлійських учасників на ґенуенську конференцію. Головними делеґатами Анґлії є Л. Джордж і лорд Керзон.

Програма ґенуенської конференції.

Париж. (ПАТ.) По донесенням „Матена" з Льондону уложив Льойд Джордж програму нарад ґенуенської конференції. Найважнійшими точками вважає Л. Джордж: 1) між Анґлією й Францією мусить прийти до договору в головних справах, 2) ґенуенську конференцію слід уважати першою з поміж цілого ряду конференцій, котрі мають відбуватися що шість місяців, 3) у відношенню до Росії слід порозумітися так, щоби з Росією навязати насамперед приватні торговельні зносини, а офіціяльні трансакції відложити до часу, коли покажеться, що приватні інтереси повелися.

Подорож д-ра Бенеша.

Ґрац. (ПАТ.) ВКБ. „Тгспост" із Любляни. Білгородська преса приносить вістку, що чеський президент міністрів д-р Бенеш у поворотній дорозі з Риму до Праги прибуде 25., а найпізнійше 27. ц. м. до Любляни і відбудеться стріча його з Пасічем і з міністром заграничних справ Нінкічом. В Любляні мається також відбути конференція малої антанти.

Кабінетна кріза в Італії.

Рим. (ПАТ.) ВКБ. Король поручив учера Де Ніколі утворення кабінету, відбувши передше наради з ріжними політиками, м. и. також із Джолітієм і Орляндом. Де Ніколя не рішився на прийняття цієї місії.

Рим. (ПАТ.) Радіо. Становище соціялістів супроти Бономія не є вороже. Зате демократичний бльок є рішучо противний його кандидатурі. Італійська преса висловлює жаль з приводу кабінетової крізи і втрати часу. Зате часописи прихильні Франції вдоволені з цієї крізи, бо ґенуенську конференцію напевно відложиться. Франція виступає проти Нітія, котрий голосував за правительством, а попирає Джолітія, бо сподіється, що він попиратиме політику правительства Пуанкаре. Крім Джолітія висувають також кандидатуру Де Ніколі й Орлянда. Цей останній має найбільше виглядів утворення кабінету.

Америка здержала транспорти до Росії.

Москва. (ПАТ.) Америка повідомила російський уряд для заграничної торговлі про здержання всіх транспортів до Росії з виїмкою транспортів харчів для голодних до часу управильнення відносних справ на ґенуенській конференції.

Воздушна комунікація Москва-Берлін.

Москва. (ПАТ.) Радіо. Небаром розпічнеться постійна воздухоплавна комунікація між Москвою і Берліном.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

З дороги життя.

Наші інваліди.

Недавно був я в більшому товаристві де говорено про долю наших інвалідів.

Чув я слова такої гіречі, що аж ніяково робилося.

„Наші інваліди не мають що їсти!"

„Наші інваліди мерзнуть в неопалених кімнатах"...

„Один з них хотів оноді кинутися з розпуки з третього поверха!"

„На всі заклики „Секції допомоги" суспільність наша реагує дуже слабо"...

І так без кінця...

Я слухав, ухам не вірив і паленів зі стиду.

Якто? Чи це можливе?

Чи можливе щоби ми забули за тих, які кровю своєю волю для нас здобували?

Щоби ми, — яких стати на балі і забави, не спромоглися на удержання 25 інвалідів?...

Я слухав — і ніяк не міг повірити у дійсність заподаваних фактів...

•

Знаю, що люде доброго серця і охочі до народньої праці, радили над способами як запобігати лихови.

Знаю, що ухвалено повести широку акцію в цім напрямі при допомозі кращих сил нашого ідейного студентства.

Порішено робити складки в краю, видати одноднівку, збирати допомоги в харчах, і т. д. і т. д.

Я певний, що наша суспільність не буде байдужною і в тій справі, а наші інваліди не будуть мусіли вже більше мерзнути в неопалених кімнатах і замість хліба вдовольнятися тарілкою водністої зупи.

Аркадій Півень.

НОВИНКИ.

— Важне для Вп. Передплатників! В порозумінню з б. Адміністрацією „Українського Вістника" адміністрація нашого часопису перейняла на себе усі зобовязання і претенсії „У. В." В найблищім числі з дати 23. ц. м. на опасці побіч адреси буде написано олівцем скільки хто вплатив на передплату, згідно скільки викен. Ті що залягають з передплатою мають побіч цифри дописано „за" (заеглість). — Адміністрація „Громадського Вістника".

— Адреса Східно галицького делеґата в Парижі. „Gazeta Warszawska" подає цілий ряд напастий на д-ра Степана Витвицького, якого називає амбасадором д-ра Петрушевича, та вказує адресу Східно-галицької делеґації, на якої чолі стоїть власне д-р В., „Delegation Ukraino-Galicienne" 15, rue Henri Martin.

— Нечуване звірство. Коло личаківського двірця у Львові стояли могили чотирох українських стрільців, похоронених тут в 1918 р. Дня 18. лютого розкопали їх якісь культурні людці, забрали кости борців і повезли невідомо куди. Кличе о помсту до неба!

— Видаляють з посади за українську мову. Почтову урядничку О. П. з Гожанни великої к. Рудок видалено з посади за те, що говорила зі сторонами по українськи. Зроблено це на донос жандарма.

— Коли будуть судити? Розправа проти учасників комуністичного зїзду у Львові відбудеться в найблизшому часі в будинку поліційних арештів при вул. Казимирівській.— Рівнож процес в справі д-ра Федака і тов. відбудеться незабаром. В тій справі їздили недавно до Варшави прок. Маліна і Ґіртлер.

— Д-р Райнлендер — воєводою. З Варшави простують подану недавно в часописах вістку про майбутнє іменовання д-ра Райнлендера львівським воєводою. Його мають іменувати не воєводою а директором поліції для цілої Польщі. Підшукують тільки чоловіка, який би заступив його на місці директора львівської поліції, а це справа не легка...

— Процес Ґіндуса. Преса займається цікавою судовою розправою, яка відбулася недавно в Берліні. На лаві обжалуваних засіли Гільдеґарда Зінг і її любовник Н. Арнольд, які спільно убили мужа Гільдеґарди Ґіндуса Ґнівдева Зінґа. Ґіндус приїхав був до Берліна з Індії на університетські студії й оженився тут з Гільдеґардою. Одначе вона почали його зраджувати, а вкінці убила. Обжалувані старалися оправдати свій вчинок політичними мотивами. Ґнівдев Зінг мав — по їх думці — бути завзятим аґітатором проти Анґлії і був визначним членом протианґлійського комітету, що проповідивав святу війну з В. Британією. Хоча суд не прихилився до оправдань обжалуваних і засудив першу на 9 літ а другого на 4 роки вязниці, але всеж таки сам факт, що обжалувані саме тим робом думали боронитися, свідчить, як від часу війни змінилася німецька опінія у відношенню до зненавидженої ще так недавно Анґлії.

— Хто й на що? „Gaz. poranna" подає, що в Перемишлі знищив хтось телєфонічні дроти між військовим шпиталем а твердинею в Бакінчицях.

— Скандал з завіщанням Запольської! Львівська преса подає, що суд уневажнив завіщання недавно помершої письменниці Запольської, яким вона записує майже все добро медикови Капітенови. Уневажнення наступило в наслідок лікарського оречення, що недужа в хвилі підписування тестаменту була вже без свідомости. Проти Капітена ведеться слідство. Його підозрівають, що він використав несвідомий стан денатки для своїх цілий.

— Грабіж чи саботаж? „Rzeczpospolita" доносить, що на залізничім шляху з Варшави до Львова коло 229 — 224, 225 і 226-ої не верстов крадуть невислідженi досі люде залізні стовпи, та викопують телєґрафічні стовпи, розкидуючи їх по шляху. Також в більськім повіті відбувається систематичне нищення телєґрафічних стовпів. Власти підозрівають, що це роблять саботажники, які поклали собі за ціль, нищити комунікацію в Польщі.

— Проти бандитизму. Справу бандитизму в Польщі обговорював недавно в соймі посол Качиньскі; він м. и. сказав, що в деяких повітах дійшло до того, що бандити побирають добровільний гарач від населення, яке тим робом хоче встеретися від нападів.

— З хроніки бандитизму. Польська преса подає, що в останніх тижнях завважується значне погіршення публичної безпечности на теренах цілої Польщі. Кождого дня нотує поліція кілька випадків бандитського нападу. На днях страчено в Варшаві, Лодзі і Кракові сімох злочинців. В пятницю, 17. лютого розстріляно в Варшаві Бурсу, Яновского і Суяка, які замордували двоє старих людей Рудзіньских в ціли грабіжи.

— Юл. Шкрумеляк: Поїзд мерців. Картини жертв і трудів. Львів-Київ. Накладом Видавництва „Червона Калина" 1922 р. Стор. 96, мала 8⁰. Ціна 250, з пересилкою 275 мкп. В Чехословаччині 7 чк. без пересилки. Замовляти на адресу: Осип Навроцький, Львів, вул. Марка 20, або Українська Книгарня вул. Рутовського 22. В Чехії: Василь Паліїв, Ужгород, Берцені 24.

З жидівських справ.

Виклад д-ра Генриха Ліліена.

Жидівське Товариство Середньої і Народньої Школи у Львові оголосило ряд наукових викладів із юдаїстики у звязку з всесвітнім знанням і поступом. Виклади відбуваються в кіні „Марусенька" що неділі о 12. год. в полудне. Вичитавши в „Громадськім Вістнику" оголошення управи згаданого тов-а про виклад д-ра Генриха Ліліена, пішов й я там.

Народа богато. Усі чекають в ряді перед касою білетів. Ціна вступів 300, 200, 100 мп. Уся кінова саля заповнена. На галеріях також слухачі. З чвертьгодинним мабуть академічним опізненням починається виклад. Тема викладу дуже цікава: „Клясична і жидівська старовина". Здавалось би, що тема надається для слухачів лише бодай із середнім образованням. А на саллі багато публики без знання клясичної культури. Бесідник вибирає середню дорогу. Говорить для всіх зрозуміло. А говорить ядерно, коротко, без повторення слів чи думок. Мається враження, що читає із книжки добре вивчену лекцію. Тому викликує у слухачів увагу і легкість слідження за думками бесідника. Тема тяжка, але виклад зовсім не томить слухачів. Це вже прикмета д-ра Ліліена як бесідника — професора.

Д-р Г. Ліліен — на скрізь Жид. Він гордий Жид — на своє жидівське походження. Він певний кращої долі Жидів, як нації. Зі слів його бесіди відчувається віру у відродження жидівського народа. Цю гордість, цю віру черпає він з клясичної доби жидівської культури, в котрій розчується й яку досліджує. Із висновками своїми ділиться з жидівським громадянством. Показує йому, яку ролю відгравав жидівський нарід у старовині в ділях розвою людської думки та людського знання. І коли загально говориться, що підставою усеї людської культури, є клясична культура, а під словом клясична розуміється лише грецьку і римську культуру, то поповняється ошибку. Поняття клясичности лише в грецькім і римськім значінню є неповне, так сказатиб дробове. До поняття клясичної культури належить також і жидівська культура, котра є навіть старша, а подекуди і совершеннійша.

Жиди-ж були тими посередниками, що перенесли здобутки люд-

ського духа з Індій до Греції та Риму. Вони витворили свій світогляд вже тоді, коли ще ні у Греків, ні у Римлян свойого скристалізованого світогляду не було І переводить тепер бесідник паралелю між клясичною культурою грецькою і римською з одної, а клясичною єврейською — з другої. Показує стичність і відбіжність обох клясичних культур у творах думки мови, і руки від первопочинів аж до жидівських гелєнофілів і асиміляторів за римської імперії. Показавши велич жидівської клясичної культури, яку із ріжних зглядів переважно промовчується, виказавши відрубність душі і характеру жидівського народа від инших, видить в тій відрубности та оригінальности, а радше сказатиб в незрозумілости жидівської душі для чужих забороло живучости Жидів, як нації.

І тепер саме, коли жидівська суспільність ріжничкується і перетворюється у новочасну націю, не повинна лише жити теперішністю та будучністю, але мусить спрямовувати погляд у минувшину та на ній будувати своє будуче. Бо, вправді нинішний розвій культури і умови життя зовсім відмінні від колишніх у старовину, та однiсть людської думки є все непохитно тягла. І нинішня жидівська думка, нинішня жидівська душа є ідентична з тою із великої клясичної жидівської доби.

Бесідника нагородили слухачі горячими оплесками. Почули від нього про велич думки своїх предків, та почули в собі лучність і однiсть своєї теперішньої жидівської душі з клясичною!

Такі виклади приносять дійсно користь своїй суспільности.

Д-р Ліліен може служити прикладом, як із сухої, строгої науки про клясичність, можна видобути свіжий і сильний товчок до нового новочасного життя, як популяризовати живим словом навіть найсухші і декому лиш доступні здобутки науки.

С. Ш-х.

Рух в україн ьких товариствах.

Загальні збори Окружного Відділу „Вз. Помочі українського учительства“ в Станиславові

відбулися дня 12. лютого 1922 р. при участи 55 членів. Наради велися головно над звітами Виділу, скарбника і провідників просвітньої, економічної та аматорсько-забавової секції. Зі звітів довідуємося, що станиславівський відділ В. П. У. обєднує учительство зі станиславівського і галицького судового повіта в числі 96 осіб; що поза організацією стоїть ще кільканайцять одиниць, які мимо покликів не вступили досі в члени Т-ва. Касовий оборот виносив у 1921 р. 299.918 мп.; з важнійших позицій замітні: квота 49.965 мп. зложена на „Учительський дім“ у Львові, 4.501 мп. на бібліотеку, видаток 29.970 мп. на підмоги для безробітних учителів та вдів і сиріт по учителях. Відділ уладжував що місяця сходини, на яких крім полагоджування організаційних справ, читано реферати на педагогічні та економічні теми. В сходинах брало участь пересічно від 20 до 60 членів. Уладжувано також товариські забави.

До виділу вибрані на 1922 р.: Володимир Грицишин (голова), Михола Ковальчук (містоголова), Михайло Комановський (контрольєр), Осип Копаницький (скарбник), Василь Кульматицький, Анна Крушельницька, Володимир Феданко, Карло Попель і Корнелія Юновичівна (члени виділу).

В зборах взяв участь також відпоручник „Горож. Комітету“ і „Рідної Школи“ дир. Н. Даниш та дир. „Народнього Базару“ (Української Книгарні), проф. Кичун і Ковальський. Дир. Даниш зясував основно наші потреби на просвітно-культурнім та економічнім полі, звертаючися до народнього учительства, яке безпосередно стикається з народом, з домаганням піти на зустріч наглячій потребі оснування українських приватних шкіл всюди там, де наша молодіж мусить вчитися в чужій і ворожій школі, занятися ревно зорганізуванням по селах збірки постійних датків в грошах і натураліях на „Рідну Школу“, інвалідів, вдови і сироти,*) попирати активно відновлювання читалень, курсів для неграмотних та ініціювати і співпрацювати в основуванню кооператив. Зокрема щодо „Народнього Базару“ рішено візвати всіх ще осталих членів до вступлення до того стоваришення, доповнення уділу до 1000 мп. та заосмотрювання своєї школи в шкільні прибори виключно в „Базарі“, який чисті зиски відступає в цілости на „Рідну Школу“. Подано також до відома, що „Базар“ набув саме тепер більшу скількість букварів і візвано все учительство до закупна тих книжок для своїх шкіл.

При нагоді слід замітити, що між народнім учительством станиславівського повіта панує незрозуміла в нинішних часах байдужність до публичних життєвих справ, так своїх власних, станових, як і загальних, народніх. Доказом хочби значний ще процент учительства яке не належить до тепер до Т-ва, або те, що лише половина членів зложила свої уділи на „Учительський Дім“. Неудержування тісних звязків з виділом, неслухняність і непідчинення його директивам, байдужність для організаційних заходів — ось недомагання, які мимоходом насуваються обсерваторови життя учительства.

Тому то й рішено, між иншим, візвати всіх членів Тва до чинної участи у відбудові народнього життя у всіх його ділянках, не лише духом і спочуванням, але невпинною працею, щоб не треба було соромитися, коли нарід зажадає колись підрахунку трудів народнього учительства, вложених в його подвигнення з недолі. Зазначуємо, що це лежить у власному інтересі учительства і цілого народу та його надій на найблизшу будучність.

*) Збірки в готівці передавати на руки дир. Н. Данища в Станиславові, вул. Липова 44, в натурі до „Злуки“, вул. Голуховського 20.

З театру.

„Візник Гечшель“ Ґ. Гавптмана.

Теперішний артистичний керманич українського театру п. Загаров послідовго проводить в життя свої мистецькі задуми. Мимо крайно неприятливих умовин. Розпочав, так би сказати, з нічого. Не було фахових акторів, не було навіть примітивного випосаження сцени, а публика байдужно оминала салю т-ва ім. Лисенка, де гурток аматорів, фанатиків театрального мистецтза, о голоді мріяв про европейський репертуар на львівській сцені. Завдяки жертволюбизости одного з визначних громадян, який дав матеріяльну піддержку убогій нашій сцені, вдалося театр вирвати з блудного колеса. Не богато часу минуло від хвилі, коли великий артист і знаменитий режісер, що втечею спасся з большевицького пекла, станув на чолі театральної справи, а вже з гордістю можемо сказати: маємо у Львові справжній театр. На акторах видно руку учителя, йдуть вистави справжніх творів драматичного мистецтва, а публика чимраз численнійше відвідує Лисенківську салю.

Суботня вистава „Візника Геншеля“ Г. Гавптмана була черговим тріюмфом п. Загарова. „Візник Геншель“ — один з тяжших до відіграння творів Гавптмана. В цій драмі не має різких штрихів, які любить сцена, не має сильних ефектів (за ними Гавптман взагалі не вганяє), мало в ній ріжнородности змісту й руху. Тому „Візник Геншель“ вимагає дуже інтелігентних і вдумчивих акторів. Твір це незвичайно ніжний і продуманий до найменших подробиць. Проблєм, який Гавптман поставив у „Візнику Геншелю“ займав автора „Затопленого дзвона“ від перших початків його творчости. Вже в р. 1887 написав Гавптман оповідання „Зворотничий Тиль“. який являється провістником „Візника Геншеля“ і по змістови і по ідеї. Як в драмі, так і в цім оповіданню героєм — простолюдин, який жениться в друге, людина мягка, щира, любяча. І Тиль так само, як Геншель, жениться в друге з жінкою грубою, сварливою, пристрастною. І одного й другого бентежить тінь першої жінки. І один і другий люблять дітей. І в оповіданню і в драмі конфлікт зі собою кінчається катастрофою. Врешті й сюжет обох творів взятий зі шлеського побуту.

Мягкий, ніжний кольорит драми нагадує радше повість. Сильнійше вдаряє по нервах видця щойно сцена в четвертім акті, коли Геншель довідується в пиварні, що жінка здраджує його. З сього моменту починається трагедія людини. І вже останній акт глибоко драматичний. „Візник Геншель“, як слушно підмічує німецький критик Бартельс, дуже цінний, захоплюючий твір. Його картини і сцени повні чистого настрою. Це не проста збірка авторських обсервацій, а суцільний і відчутий поетичний твір, який стоїть куди вище, ніж праці таких драматургів, як Зудерман і Фульда. Кождий акт дає цілість і заокругленість, вільний від натуралістичних крайностей і всі сцени випливають одна з одної з незвичайно щасливою невимушеністю, з природним підйомом, якого вимагає драма“.

Основна думка Гавптманової драми: чоловік так довго остає цільним і життєздатним, доки його душа не відчула розрізу свойого світогляду з дійсністю. Раз чоловік цей розріз усвідомив собі, мусить опинитися перед катастрофою.

Геншель це не трагічний тип, а проста, розумна людина з погідним світоглядом. Дитя свойого окруження, яке так зручними рисами малює Гавптман. І треба сказати: малює його з великою любовю. Недаром декотрі критики добачують в постаті Зібенгара риси поетового батька. В це окруження роботящих, обовязкових, життєрадісних, простих людей попадає Ганна, дівчина пристрастна, груба, з сильною волею і не ясною минувшиною. Як служниця у Геншелів ставить собі за мету зайняти місце недужої господині дому. І свою мету вона осягає. Мабуть вона причиною смерти жінки та донечки Геншеля, та він сього не знає. Він любив свою першу жінку. З нею звязанє його минуле. Та Геншель нишком мріє про Ганну. Жінка вмірає, Геншель жениться з практичною, хитрою Ганною. Конфлікт починається, коли Геншель довідується про зраду Ганни, коли назріває підозріння, що вона згнала в могилу першу жінку й дитину.

До голосу приходить почуття відвічальности за недодержання обіцянки, яке дав Амалії, першій жінці, а саме, що не ожениться з Ганною, Геншель в шається.

Центральною особою, яка на суботній виставі „Візника Геншеля“ приковувала до себе увагу публики, був п. Загаров в заголовній ролі.

Один зі знавців театрального мистецтва (чужинець) після вистави сказав: „Дивлячись на нього, забувається про примітивне урядження сцени“,

Загаров — артист з божої ласки. Він не грає, а переживає ролю на сцені. Не дивниця, що решта героїв пєси у відданю наших артистів супроти гри п. Загарова никнула в тіни. Хоч на їх долю слід сказати режісер (п. Загаров) видусив з ни дуже богато. На окрему згадку заслуговують п. Рубчаківна (Амалія) і М. Крушельницький (Вермельскірх).

П-і Козак-Вірленська ролю Ганни віддає на загал добре. Часом дражнить її все рівно піднесений голос.

Бенцаль в ролі Зібенгара надто штивний. В декого з артистів шкутильгукає ще дикція. Та на всіх них східна талановита рука п. Загарова.

Велокому артистови публика в суботу устроїла ширу овацію.

На кінець кілька терпких слів на адресу адміністрації театру. Вистава заповіджена на пів 8, зачинається майже о годину пізнійше. Таким чином тільки відстрашується публику. Бо що антракти довгі, можна оправдати, одначе сценерію першої дії є час приготовити наперед. Взагалі адміністрація театру не дописує. Не має порядку.

М. Струтинський.

ЖЕРТВИ.

На українську Унівеэситетську Мелвдь зложили:

Учениці гімназії С. С. Василіянок з нагоди іменин свого директора Д-ра Василя Щурата Мп. 20.000.

Т-во „Жіноча Громада“ в Дрогобичі — дохід з курсу танців, уладженого тимже Т-вом Мп. 30.000.

З нагоди пращання Вп. Д-ра А. Горбачевського зібрали в Дрогобичі п. інж. Г. Дидинська і д-р В. Паславський на політичних вязнів Мп. 15.000.

Дир. Омелян Саєвич 1.000.. Кар. Люкасова 300, о. Б. Бодянський 200, гром. Журавло 1.000, (на політичних вязнів). — Разом: Мп. 67.500.

Всім жертводавцям складає на сім місци подяку.

Центральний Комітет Збірок.

Пресовий фонд.

На пресовий фонд української незалежної преси зложили в марках мп: д-р Степан Федак Львів 10.000, д-р Кость Кисілевський Станиславів 500, кличе: проф. Юліяна Чайківського і Олександра Тисовського Станиславів, о. Стефан Вонс Чернелів руський 300, о. Підгорецький Петро 500 кличе: о. Антона Підгорецького Железів малий, Теклю з Дорошів Підгорецьку Вербиця, Ольга Олесницька Переволока 200 кличе: Міку Дрогомирецьку Золочів, Ольгу Кухтинівну Переволока, Зофія Лушпинська Теребовля 1000 Емілія Дрогомирецька Золочів 300 кличе: Олександру Олесницьку і Зофію Олесницьку Станиславів, Антін Загайкевич Львів 300 кличе: о. Андрія Зофійовського Броди, Маріяна Оглія Львів, Юрко Мізь Волосівка 100, Дарія з Калиничів і Петро Зубрицькі замість повідомлень про своє вінчання 2000, крім сього Весільні гості 1000, Часть доходу з представлення Читальни Просвіти Цеблів 500, о. Дмитро Курдидик Цигани 200, о. Кордуба Сушно 300, Евген Говикович Львів 500, Евгенія Сроковська Підгайці 200 кличе: Анну Ловицьку, Ольгу Косовичівну, Стефанію Наболотну всі Підгайці, Анна Шпундер 200 кличе: Олю Тихолісову Підгайці, О. Літинську Львів. Вол. Грушкевича Залісє, о. Петро Саврій дек. Вербовець 300, о. Ярослав Кекиш Дусанів 1000 кличе: о. Луку Яримовича Короличі, о Романа Ріпецького Ганаки, о. Симеон Чичиливич Кобильниця руська 1000. о. Микола Вергун Подусільна 300 кличе: о. Стаха Хомина Камінка струм.: Петра Снилика Бачів, Мих. Дучкевича Подусільна.

Замісць повідомаень про своє вінчанне, яке відбулося у Львові дня 18 ц. м. складають Оля Федак полковник Евген Коновалець 5000 мк. на фонд українських інвалідів, а 5000 на інтернованих членів Української Армії в Польщі.

ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСТНИК.

Вислїди пятьдесятьлїтних змагань познанськоі кооперації.

(Докінчення).

Консумційні спілки це наймолодша вітва познанської кооперації. Основування цих спілок викликало трудне, воєнне життя. Ініціятором перших спілок був міський пролєтаріят, як кляса „найбільш здатна до зорганізуваної оборони своїх інтересів (стор. 4). Першу конс. спілку „Згода“ в Познані — основано 19 9 р. заходом тамошньої професійної органїзаційної акції створено того року тимчасовий патронат консумційних спілок. Творили його представники ріжних робітничих професийних організацій Познанщини. Перший зїзд делеґатів цих спілок відбувався дня 23 і 24 лютого 1920 р. На зїзді було репрезентованих 17 окружних спілок через 74 їх повновласників. Зїзд ухвалив приняти в діяльности консумційних спілок рочдельські прінціпи т. є.: а) строгу безпартійність спілок, б) продажу товарів тільки за готівку, в) безоглядну чесність міри і ваги, г) поділ зисків в відношенню до закупів поодинокних членів, ґ) демократичність спілкового ладу, з) піддержування культурно виховуючих інтересів членів, ж) поступове унормування условин праці функціонарів спілок. Дальше вирішив зїзд звинути тимчасовий патронат, а приступити до спільного кооперативного союзу, а вкінци постановив вдчинити гуртівню спілок.

Ця гуртівня повстала дня 23. вересня 1920 р. як акційне товариство з капіталом 10 міліонів мк. Акції гуртівні розібрали ріжні банки. Для береження кооперативного характеру гуртівні видано серію упривілеєних акцій, які набув союз кооператив. Надто застережено для тої цілм 2 3 місць в надзірній раді товариства спілкам і союзови та зобовязанося через 5 літ заховувати до диспозиції управи союза половину акцій на те, щоб їх можна відступити основаним та відповідно розвиненим в тім часі спілкам.

До половини 1921 р. було всіх познанських консумційних спілок 54. Тільки 5 з них мали осідком села, всі инші це міські спілки з філіяльними склепами по селах. Таких склепів було 170. По першім році єствування мали ці спілки до 100.000 членів, 11 і пів міліона уділового капіталу, резервового фонду понад 1 і пів міліонів мк. Робітників було занятих в спілках понад 400 (стор. 9). **Обороти гуртівні за 7 і пів місяців р. 1920/21 виносили понад 800 міліонів, а в першім кварталі 1921/22 виносять вже ті обороти понад 1 і пів міл. мк.**

Соймиків т. є. зїздів делеґатів познанських спілок було в часі 50 літнього єствування союзу 47, отже відбувались вони кождого року, крім рр. 1881, 1905, 1914 і 1919. Вони відбувались з засади в осени. В 1920 р. відбувся соймм в місяці вересни і тревав 3 дні. Було на ньому 546 делеґатів від 253 союзних спілок. Порядок нарад обнимав 24 точки, що відносились до кооперативного будівництва і польського кооперативного законодавства.

— —

Як зі звіту пятьдесятьлітньої діяльности познанських спілок видно, основою тої кооперації є віддавна отсі прінціпи: 1) Під організаційним і ревізійним оглядом тісна централізація, а під технічним оглядом автономія поодиноких вітв кооперації в межах зазначених спільною союзною орґанізацією. 2) Взірцеве розмежування діяльности так внутрі союза (його окремі виділи: організаційний, ревізійний, видавничий і статистичний з окремими управителями тих виділів), як і взагалі в усій кооперативній діяльности спілок, що виявляється в технічних союзних центрах для кождої галузи кооперації окремо та в не втручуванню одного центра в діяльність назначену патронатови. 3) Сильний розвій кредитових кооператив, особливо дуже значні капітали на вкладках ощадности. 4) Знаменитий розвій „Рільників“ — кооператив спільного збуту сільско господарських продуктів і одночасно спільної закупки потрібних рільникам товарів, та гуртівні тих кооператив. 5) Незвичайно швидкий розвій консумційних кооператив. 6) Живий інтерес до своєї кооперації у загалу польського суспільства б. німецької ділянки, в слід за чим кооперативний рух являється там потенціяльним рухом, обнимаючим всі верстви суспільства, а особливо знаменитим попертям того руху польськими священиками та міським робітництвом зорганізуваним в професійних союзах

Вірні своїм прінціпам створили польські кооператори Познанщини власним їх трудом велитенську кооперативну будівлю, яка десятки літ була головною основою тамошнього польського населення в його боротьбі з пруським експропріятором, обєднювала творчу енерґію народу та була йому школою реального патріотизму. З гордостю глядять сьогодняшні представники союзу познанських кооператив на вислїди піввікової праці їх самих і їх попередників та запрошують всіх (стор. 15.) на історії їх кооперації учитися, як то „народ заведений у власних надіях, народ окрівавлений, зломаний і у власнім своїм домі на смерть заплаканий відкупив своєю кровою науку, що **треба числити тільки на власні свої сили**“.

Слухаймож півстолітнього досвіду! Бо на історії познанської кооперації можна багато навчитись. Найактуальнійшою наукою для нас в Галичині буде **поперше** всіми доступними засобами, не жаліючи фондів, як найскорше розповсюднити кооперативні ідеї так, щоб той рух не тільки десь там в Познанщині, а і у нас став потенціяльним рухом, а не лишень, як се було досі, тяжким змаганням нечисленних одиниць; а **по друге** на прикладі Познаньщини треба сейчас зорганізувати наші госп.-консумційні спілки. Їх у нас зараз **числом більше**, чим в Познаньщині, але тому, що не мають гуртівні, а здані на обслугу найчорніщих посередників, не розвинулись вони так, як це бажано, **ані при нинішній незорганізованости ніколи не розвинуться**, а скорше в таких умовах **повпадають**. Конечностю є отже **сейчас** скликати представників тих кооператив та вислухавши їх бажань, негайно отворити для них або окремий технічний відділ при одній з єствуючих кооперативних централь або самостійну гуртівню, яка дешево доставлялаб консумційним спілкам всього потрібного товару. Отворення такої гуртівні бажане також для власного інтересу наших торговельних централь. Деякі з них єствують вже кількадесять літ і мають у себе дійсно поважних та фахових купців, та все таки не вспіли з дотеперішного їх „крамарства“ осягнути навіть десятої части річних оборотів, які має за 7½ місяця першого року єствування гуртівня **кількадесяти** консумційних спілок Познаньщини. Хай отже на прикладі чужих організується і наша консумційна кооперація і хай випробуваним деинде способом збільшують наші централі свої обороти в їх хосен і в добро суспільства, якому обовязана служити кожда одиниця, а ще більше кожда своя інституція.

А. Гаврилко.

Запас золота в Росії.

Урядові американські круги фінансові так обчисляють запас російського золота. В часі вибуху світової війни російський скарб виносив 800 міліонів долярів в золоті. Царський уряд післав до Льондону 330 міліонів долярів на забезпеку англійських кредитів, а до Швеції 2 і пів міліона долярів, так що з вибухом революції російський скарб мав уже тільки 460 міліонів долярів. До падолиста 1918 р. зросла та сума наслідком ріжних конфіскат аж до 646 міліонів долярів, від котрих треба з другої сторони відшибнути 160 міліонів, висланих до Німеччини на підставі берестейського договору. В лютім 1921 р запас золота виносив уже тільки 175 міліонів долярів і все дальше малів. У вересни м. р. виносив 19 міліонів, а під кінець м. р. вже тільки 1·25 міліонів долярів або около 2 і пів міліона золотих рублів.

Торговля з Великою Україною.

Багато пишуть тепер всякі часописи про торговлю з Україною. Одні повідомляють про міліярдові закупи совітського уряду України, инші знов перечуть цьому і заявляють, що теперішна економічна ситуація на Україні не позволяє поробити більші закупна з причини браку готівки. Це заставило нас поінформувати наших читачів про стан, в якім находиться тепер торговля з Україною.

Як всім відомо, торговельного трактату між Україною а Польщею досі ще не заключено. До недавна була границя для торговлі з Україною закрита. В останнім часі польський уряд оголосив відкриття границі для торговлі, але рівночасно видав такі зарядження, що властиво паралїжують всяку торговлю. На основі розпорядження міністерства треба для кождоразового переходу границі спеціяльного дозволу старостви, за чим муситься їхати до повітового міста. Цей дозвіл важний лиш на 24 години. Крім цего муситься оплатити податок 15 тисяч мп. за кождоразовий перехід границі. Як взяти під увагу, що сторони мусять нераз відбути кілька конференцій, заки прийде до якоїсь трансакції, дальше, коли почислити страту часу і кошти їзди до повітового міста по дозвіл переходу через границю, то видатки дійдуть до соток тисяч і ці утруднення роблять цілу торговлю ілюзоричною.

На нашу думку не можна думати про розвиток торговлі з Україною на більшу скалю так довго, як довго не запевниться економічним інституціям і приватним купцям свобідної і улекшеної властями взаїмної комунікації. Наш купець мусить мати можність поїхати до більшого українського торговельного центра, а український купець приїхати до нас, щоб мож було особисто свобідно порозуміватися. Мусять настати відносини, в яких не буде потреби підозрівати кождого купця, як ворожого аґітатора або шпіона. Доперва серед таких обставин розвинеться торговля з Україною і попливе широкою струєю на Схід.

Стан засївів.

Польський статистичний уряд оголошує про стан засівів в Галичині такі дані:

Галичина засіяла пшеницею 397·6 гектарів, житом 651·1 га. В відношенню до засів озимих з осени 1920 р. простір управлений під пшеницю збільшився о 13·1 процент, засіяний житом о 11·5 процент.

Озимина посіяна вчаснійше була всюда в добрім стані. Пізнійші засіви наслідком посухи і вчасних морозів трохи потерпіли. Найбільше потерпіла пшениця в повітах: Калуш, Станиславів, Стрий, Броди, Борщів і Заліщики, в повітах: Львів і Станиславів богато шкоди в озимині спричинили миши.

Курс грошей.

Курс польської марки за границею дня 20. ц. м.: Відень 1·88, Берлін 5·5, Прага 120, Ціріх 0·10.

Курси заграничних валют. Львівська неофіціяльна біржа нотувала дня 20. ц. м.: американські доляри 3 600 - 3.620, одинки і двійки 3.500—3.520, канад. доляри 3.225—3.250, одинки і двійки 3.125—3.150, нім. марки 17.35—17.45, сотки 16·80—17·0, дрібні 16·60—16·70, леї 24 00—24·50, дрібні 23 50—23·80, чеські корони 63·00—63·50, австр. тисячки 1.000—1.050, сотки 125—150, 50 коронівки 45—120, 20-коронівки 18—28, 10-кор. 9—15, 1-ки і 2-ки 0 90—1·00, карбованці (за 100) 2—2·25, гривні (за 100) 4·20—7·50, франц. франки 280—290, фунти штер. 14.600—14.800, шв. франки 660 680. Золото: 20 кор. 12.700—12.750, 20 марківки 14.500—15.000, 10 рублівки 16.400—16.500, доляри 3.400—3.420. Срібло: Австр. корони 230—232 ґульдени 620—630, рублі 190—1000, копійки 4·50—4 80, амер. доляри 1.600—1.650, канад. доляри 9.400—1450, леї 200—210.

Памятайте про пресовий фонд „Громадського Вістника“! — Жертви проситься слати до Краєвого Союза Кредитового у Львові (Ринок ч. 10.) на біжучий рахунок „Громадського Вістника“.

НАДІСЛАНЕ.

ОПОВІСТКИ.

Тов. „Українська Бесіда“ у Львові повідомляє своїх Вп. членів, що із незалежних причин від Товариства відкликує товариські сходини, назначені на 25 лютого. Реченець дальших покарнавалових сходин буде в своїм часі поданий до відома Вп. членів.

Т-во Наукових викладів ім. Петра Могили. Второк 21 лютого виклад проф. Д-ра Ф. Колесси на тему: „Передхристіянські вірування Українців“; середа 22 лютого виклад проф. Д-ра Р. Цегельського на тему: „Течі в теорії і практиці“ (докінчення). Виклади відбуватимуться в салі Укр. Бесіди. Початок о год 5 по полудни.

Дрібні оголошення.

КНИГАРНЯ НАУКОВОГО ТОВ-А ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ, РИНОК 10 поручає

1) Нарис Психольоґії д-ра Ст. Балея, 2) Психольоґія д-ра В. Єрузалема, 3) Психольоґія д-ра І. Раковського.

ПОЛОТНО Львів вул. Зіморовича 20, полотна, шайги, сукна, мотузяні вироби. 751 1—26

СТАНЦІЇ пошукую для ученика 4. гімн. за харчі. Зголошення з услівями до Адмін. „Станція". 744 1-2

ПОШУКУЄТЬСЯ особної комнати враз з харчем при інтелігентній українській родині. Платня в грошах. Зголошення до Адміністрації під Семинаристка. 742 1—3

До Канади в 8 днях

нашим першорядним двошрубним поспішно почтовим кораблем

Інформації уділюється безплатно.

ГОЛЯНДСЬКО - АМЕРИКАНСЬКА ЛІНІЯ

ЛЬВІВ, ГОРОДЕЦЬКА 151.

746 1—1

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знав би точну адресу Івана Слюзаря, Вінніпеґ, Канада, зволить подати її Натанові Бельднер, Лучка п. Микулинці Галичина. Канадійські українські часописи прошу о передрук. 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р Юліян Лещій

веде канцелярію

у Львові вул. Ґродзіцких 2.

II. пов. (бічна Ринку). 722 2-5

Солому

пресовану вівсяну, житну в околотах, продає з сейчасовою доставою СПІЛКА

— „МЕЛЬМА" —

у ЛЬВОВІ, вул. Зиблікевича ч 24, II.

Сіль білу і сіру

мілку і в грудах з правом вивозу на Україну і до Росії продає ваґонами

Спілка „МЕЛЬМА"

1—1 **ЛЬВІВ, вул. Зиблікевича 24, II.**

СТАРША женщина, бездітна, найрадше вдова по священику, що занялася би зовсім домовим господарством, зволить з поданням услівій зголоситися: о. М. Коритко, Холоїв. 747 1—2

Лікарський порадник у всіх недугах людий

Д-РА С. ДРИМАЛИКА

коштує в книгарнях у Львові 650 мп.

Підписчики доплачують до кождих 100 мп. 350 мп. на руки І. Свєнціцкого, — Львів, 850 вул. Мохнацького 42. 1—1

Народна Торговля

у Львові, ринок ч. 36.

хотячи придбати оборотові фонди для заосмотрення кооператив товарами, яких ціна значно зросла, принимає VI 2—3

щадничі вкладки на 10%

— а значнійші капітали після умови.

Книгарня

Ставропигійського Інститута

в піднаймі

- Українського Педаґоґічного Товариства -

Львів, вул. Руська ч. 3.

має на складі:

Церковні книги,

Шкільні підручники для народніх, середніх і вищих шкіл.

Драматичні, белетристичні, наукові і популярні видання.

Ноти на церковні і світські хори та музики, сольові, на фортепян, скрипку, цитру і инші інструменти,

Друки парохіяльні, шкільні і т. п.

приймає всякі замовлення на закордонні видання на чужих мовах та полагоджує їх негайно. XVIII 2—3

На весняний сезон - -

доставляємо

залізні та деревляні ПЛУГИ, БОРОНИ, пільне і огородове НАСІННЯ

та все в рільнім і домашнім господарстві потрібне.

ЦІННИКИ і окремі спеціяльні оферти на жадання висилаємо. Нашим Членам даємо товарові звороти, які в минувшім році виносили 5% від закупна. — Від уділів і щадничих вкладок платимо 10% відсотків.

Красвий Союз Господарських Спілок

у ЛЬВОВІ, ЗІМОРОВИЧА 20, склеп у ЛЬВОВІ ГОРОДЕЦЬКА 95.

РЕСТАВРАЦІЯ і КАВАРНЯ „РЕПУБЛИКА"

ЛЬВІВ, ВУЛ. КОСТЮШКА Ч. 1.

Чудова сальонова капеля Надля Ігльовского, зложена з 14 осіб, яку вдалося Управі заанґажувати на короткий час, концертує щоденно від 8 год. вечір аж до замкнення льокалю. В неділю і свята five o clock від 5—7. — **РЕСТАВРАЦІЯ** у власному заряді, все на маслі. — В кождій порі дня можна одержати теплі і свіжі страви. — **БУФЕТ** першорядний. — Вина першої якости. — Rendez vous купецького світу. XII 1—4

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від неділі 19. лютого 1922.

Цвіт скандинавського гумору. Сальонова, ефектовна і романтична комедія в 6. великих актах п. з.

„ПАННА З ТРАҐІЧНОЮ МИНУВШИНОЮ"

В головних ролях незрівнані артисти Карін Моляндер і Віктор Сєстром (Sjöstrom).

СКІРИ з кун, тхорів, лисів, заяців і т. і. купує одинока українська фірма Петра Карпяка, Львів, ул. Куркова 11 А. 732 3—4

— ЛЬВІВ — ВЕЛИКА САЛЯ — НАРОДНОГО ДОМУ

Львівська філія Українського Тов-а — допомоги збігцям і їх родинам — улаштовує

24. ЛЮТОГО 1922.

МАСКОВІ ВЕЧЕРНИЦІ

Хто бажає весело перевести ніч, нехай завитає на маскові вечерниці. — На вечерниці прибудуть гості зі Східних і Західних держав.
740 2—5

ПОЧАТОК О 9. ГОД ВЕЧЕРОМ.

ДЗВОНИ

з найлучшого металю о чистім, звінкім голосі, по найдешевшій ціні та з 25-літною ґарантією

можна купити або замовити в

Першій Українсько-американській ліярні і складі дзвонів

К. ФЕЛЬЧИНСЬКОГО

ТЕРНОПІЛЬ, вул. Тарновського ч. 64.

УВАГА: Моя фірма не мала і не має нічого спільного з фірмою Братя Фельчинські Калуш і Перемишль. 736 1—?

Видає і за редакцію відповідає Олекса Кузьма. З друкарні Спілки „Діло".